

Grzegorz Sokołowski
Instytut Logistyki i Magazynowania – GS1 Polska

Dlaczego warto stosować rozwiązania oparte o standardy GS1 w zakresie identyfikowalności?

Traceability, znane w nomenklaturze polskich przepisów i norm jako identyfikowalność, to zdolność śledzenia (odtworzenia historii) przepływu dóbr w łańcuchach i sieciach dostaw wraz z rejestracją parametrów identyfikujących te dobra oraz wszystkie lokalizacje objęte przepływem. Zapewnienie bezpieczeństwa dostarczanych na rynek produktów wiąże się z rejestrowaniem i gromadzeniem danych na ich temat na każdym etapie łańcucha dostaw żywności, a więc na poziomie każdego z przedsiębiorstw biorących udział w tym łańcuchu.

Słowo wstępu...

Na przestrzeni kilku ostatnich lat coraz częściej docierają do nas informacje medialne na temat awaryjnych wycofań niebezpiecznych produktów znajdujących się na rynku. Wystarczy wspomnieć o niedawnej „aferze alkoholowej”, mięsnej (zafałszowane mięso wołowe) czy nieco wcześniejszych: solnej i jajecznej.

Za śledzenie pochodzenia żywności odpowiedzialni są wszyscy uczestnicy łańcucha dostaw – dostawcy, producenci, dystrybutorzy, sieci detaliczne, sklepy, ale również firmy transportowe i operatorzy logistyczni, ponieważ w każdym miejscu łańcucha może dojść do zakażenia lub zepsucia żywności. Istotą śledzenia ruchu i pochodzenia (ang. *traceability*) jest możliwość monitorowania danego produktu (partii produkcyjnej) na każdym etapie łańcucha dostaw, czyli możliwość uzyskania danych z poprzedniego etapu łańcucha (od kogo i co otrzymano) i jednocześnie dostarczenia informacji do następnego etapu (do kogo i co wysłano).

Przepisy nakładają na podmioty obowiązek wycofania wyrobów spożywczych niezgodnych z wymaganiami bezpieczeństwa oraz powiadamianie o tym fakcie właściwych władz. W przypadku, gdy produkt mógł już dotrzeć do konsu-

menta, podmiot ma obowiązek go o tym poinformować i w razie konieczności odebrać.

Z punktu widzenia legislacji najważniejsze regulacje prawne dotyczące traceability można znaleźć w Ustawie z 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia, a w odniesieniu do prawa UE – w Rozporządzeniu WE 178/2002. Poza tym, najważniejsze wymagania prawne, które już obowiązują, to:

- Rozporządzenie UE 1224/2009 i rozporządzenie wykonawcze 404/2011 dla branży rybnej, które wprowadziło obowiązek związany z traceability od 1 stycznia 2013 roku
- Rozporządzenie UE 1223/2009 dla branży kosmetycznej, które zaczęło obowiązywać od lipca 2013 roku.

W czym tkwi problem?

Dlaczego dla branży żywnościowej, żywieniowej i dla nowych branż, na których od niedawna spoczywa obowiązek identyfikowalności pomimo zdefiniowanych w aktach prawnych wymogów, stanowi wciąż problem prowadzenie prawidłowego systemu traceability? Skutkuje to tym, że w chwili awaryjnego wycofania towarów z rynku firmy:

- nie mogą w pełni wycofać określonej partii produkcyjnej (ze wszystkich lokalizacji)
- nie potrafią jednoznacznie wskazać źródła problemu, przez co istnieje często konieczność wycofania szerszego asortymentu (więcej niż jedna partia produkcyjna)
- zbyt długo wycofują towar z rynku, ze względu na problemy w przepływie informacji pomiędzy uczestnikami łańcucha dostaw.

Jak to rozwiązać?

System GS1, posługujący się globalnymi standardami w zakresie oznaczania

jednostek i przepływu informacji, posiada niezbędne narzędzia pozwalające spełnić wymagania związane z identyfikowalnością zarówno w przedsiębiorstwie, jak i całym łańcuchu. W ramach systemu GS1 działają narzędzia umożliwiające realizację następujących funkcji:

- jednoznaczną identyfikację obiektów przemieszczanych w łańcuchach dostaw
- automatyczne przechwytywanie i identyfikowanie danych o towarach i ładunkach przemieszczanych w łańcuchu dostaw
- współdzielenie się informacją o towarach i ładunkach, a także wszelkich zdarzeniach z nimi związanych, z pozostałymi uczestnikami łańcucha dostaw.

Na ich podstawie wypracowano szereg wytycznych i dobrych praktyk, które z powodzeniem funkcjonują jako gotowe rozwiązania do implementacji w różnych branżach. Przykładem takiego rozwiązania jest Globalny Standard Traceability (GS1 GTS), który definiuje zasady i wymagania, jakie należy spełnić przy projektowaniu i wdrażaniu systemów identyfikowalności.

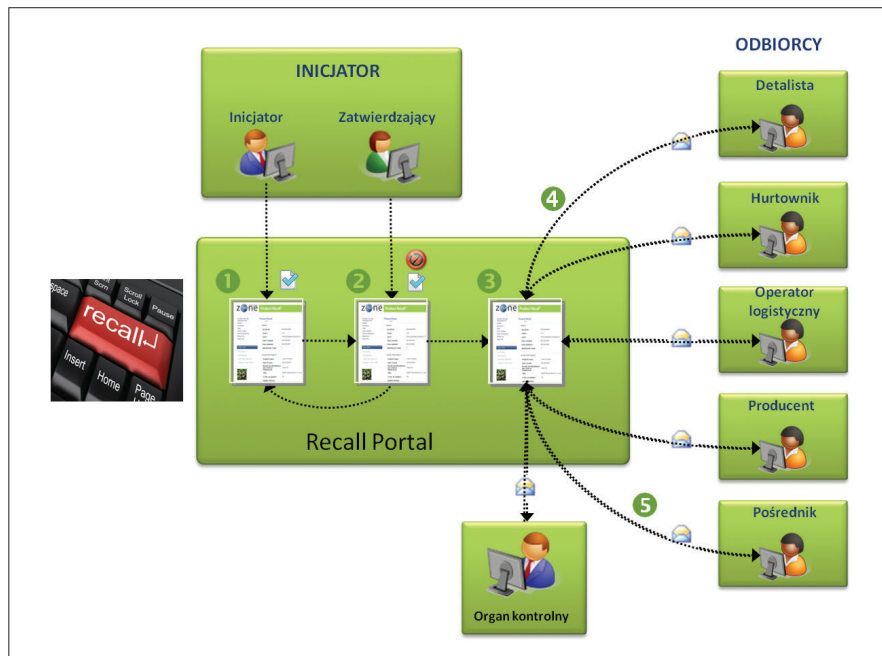
Biorąc pod uwagę kilka lat badań prowadzonych zarówno w Polsce, jak i w grupach międzynarodowych GS1, a także realizując wiele projektów doradczych i wdrożeniowych odnośnie systemów traceability w przedsiębiorstwach, zaryzykować można sformułowanie następującej tezy: o poziomie jakości systemu traceability w firmie świadczy efektywność działań wynikających ze skutecznego wycofania towarów z rynku. Idąc dalej: im lepsze systemy traceability stosują firmy w ramach danego łańcucha dostaw, tym większe bezpieczeństwo można uzyskać w całym łańcuchu.

Dwie najważniejsze zasady, na których system traceability w firmie powinien się opierać, to:

- jednoznaczny sposób identyfikacji zarówno dóbr przychodzących, jak i wychodzących, ale także partnerów handlowych
- efektywny sposób komunikacji z otoczeniem, a więc partnerami handlowymi

nad 20 organizacjach Krajowych GS1 prowadzone są prace nad uruchomieniem usługi Recall lokalnie.

W USA jest już ponad 1 000 użytkowników korzystających z usługi Recall,

Rys. 1. Diagram działania usługi Recall oferowanej przez GS1.

mi i instytucjami nadzorującymi bezpieczeństwo żywności na rynku (między innymi: Główny Inspektorat Sanitarny, Główny Inspektorat Weterynaryjny).

Dzięki spełnieniu powyższych zasad firma może efektywnie realizować proces wycofania lub nakazu zwrotu z rynku. To z kolei jest najważniejszy element systemu traceability – możliwość szybkiego i sprawnego wycofania towaru z rynku.

By wdrożyć procesy śledzenia ruchu i pochodzenia produktów w łańcuchach dostaw, wszyscy partnerzy powinni stosować systemy identyfikacji przepływu dóbr. Organizacja GS1 ratyfikowała nowy globalny standard: GS1 Global Product Recall, który dotyczy awaryjnego wycofania produktów z rynku. Jego implementacja służy głównie zarządzaniu procesem wycofania wadliwej lub niebezpiecznej żywności, farmaceutyków lub innych groźnych dla klientów produktów znajdujących się w obrocie. Na podstawie standardu GS1 Global Product Recall, między innymi w USA, Australii, Kanadzie, Nowej Zelandii zbudowano i wdrożono platformy umożliwiające efektywne wycofanie towarów z rynku. Przy tym w po-

a wśród nich są największy producenci, jak na przykład PepsiCo. Około 90% użytkowników stanowią producenci i dostawcy do detalicznych sieci handlowych, a 10% to właśnie detaliści. Usługa Recall stosowana jest w podobnych proporcjach również w innych krajach.

Podsumowanie

Nie ma systemów idealnych, służących wspieraniu procesu identyfikowalności w całym łańcuchu dostaw, ale jeżeli stosowane są systemy oparte o rozwiązania sprawdzone na rynku i standardowe, to można uzyskać zadowalające efekty. Szukając przyczyn występowania problemów związanych z identyfikowalnością, można wyspecyfikować najważniejsze z nich:

- zanikanie informacji o partii produkcyjnej w łańcuchu dostaw, a tym samym brak możliwości śledzenia partii produkcyjnej w całym łańcuchu dostaw – problem pojawiający się szczególnie często w kanale tradycyjnym, w sektorze MSP; firmy nie ewidencjonują wszystkich danych iden-

tyfikowalności i w chwili wycofywania towarów nie są w stanie odtworzyć potrzebnych informacji

- zarządzanie partią produkcyjną – często stosuje się zapisy odnośnie systemu identyfikowalności w oddzielnych arkuszach, aplikacjach – nie jest to sposób ułatwiający i przyspieszający pracę, a wręcz przeciwnie

- wycofanie produktów po numerze partii produkcyjnej – często w kanałach tradycyjnych, gdy odbiorcami finalnymi są mikro firmy, inicjator zgłoszenia wycofania może bazować tylko na swoich danych, a nie danych odbiorcy

- brak kontroli statusów wycofania produktów z łańcucha dostaw – informacja typu: co i skąd zostało aktualnie wycofane; problem wynika z faktu, że nie wszyscy uczestnicy łańcucha utrzymują informację o partii produkcyjnej

- obszar identyfikacji – obecnie firmy w Polsce wykorzystują globalne standardy tylko do oznaczania asortymentu, ewentualnie partnerów handlowych; przy zastosowaniu standardów GS1 możliwe jest zautomatyzowanie procesów w łańcuchu dostaw, na przykład automatyczne pobieranie danych z etykiety logistycznej przy wydaniu / przyjęciu towarów, wymiana elektronicznych komunikatów pomiędzy systemami partnerów handlowych.

Instytut Logistyki i Magazynowania (ILiM) GS1 Polska wspiera od wielu lat polskie firmy w obszarze traceability, oferując między innymi audyty, które są dobrym narzędziem diagnozującym przedsiębiorstwo, czy spełnia wymogi i w jaki sposób można zwiększyć efektywność systemu traceability w przedsiębiorstwie. Poza tym ILiM przewodniczy pracom grup roboczych zajmujących się problematyką traceability i recall. Wszystkich zainteresowanych zachęcamy do współpracy i kontaktu.

Zapraszamy do śledzenia informacji na ten temat zarówno na stronie

www.gs1pl.org

jak i innych mediach elektronicznych oraz tradycyjnych.